

Afstandsonderwijs

vraagt om visie

MALMBERG
a Sanoma company

**Kom
verder**

Inhoudsopgave

Afstandsonderwijs vraagt om visie	3
De leerkracht staat centraal	4
De school dicht. Wat betekent dat voor een kind?	8
Ouders en afstandsonderwijs	10
Ondersteuning van Malmberg bij afstandsonderwijs	12
Bronnen	14

Afstandsonderwijs vraagt om visie

Weet je wel dat het maar voor even is. Even jij en even ik.
(Afstand, Toon Tellegen)

Een crisissituatie leidt bij aanvang vaak tot verwarring en soms zelfs tot paniek. Hoe pakken we deze onverwachte situatie aan? Hoe gaan we ermee om? En hoe moeten we verder? Dit geldt ook voor het onderwijs. Toen het coronavirus COVID-19 ons onderwijsstelsel in het hart raakte, moesten de scholen dicht. Er was een diversiteit aan reacties. Maar één gemeenschappelijk doel sprong eruit: ‘We gaan ons uiterste best doen voor onze kinderen!’

Maar wát gaan we dan doen? En hoe geven we vorm aan afstandsonderwijs? Afstandsonderwijs vraagt niet om een nieuwe visie. Integendeel: het dwingt ons nog meer om vast te houden aan de eigen visie. De visie die onderwijsprofessionals, schoolteams voor de eigen school hebben geformuleerd. De oorsprong van elke schoolvisie ligt in de Wet op het onderwijs. Het is in de wet als volgt geformuleerd: ‘Het onderwijs richt zich in elk geval op de emotionele en de verstandelijke ontwikkeling, en op het ontwikkelen van creativiteit, op het verwerven van noodzakelijke kennis en van sociale, culturele en lichamelijke vaardigheden’. Het onderwijs geeft mede vorm aan de “emotionele en de verstandelijke ontwikkeling” van kinderen. Juist in een crisissituatie is het belangrijk om te kijken hoe dit kan en moet worden gerealiseerd.

Hoe kun je rekening houden met de pedagogische en didactische aspecten van het onderwijsaanbod in deze bijzondere situatie?

In dit whitepaper gaan we in op de impact die afstandsonderwijs heeft en de mogelijkheden die er zijn om hier goed invulling aan te geven. De aanbevelingen die we doen en de handreikingen die we geven zijn gebaseerd op zowel de wetenschap als de praktijk.

Van schoolwerk naar thuiswerken: het is voor iedereen even wennen, maar samen komen we er wel.

De leerkracht staat centraal

Een leraar die pedagogisch competent is, biedt de leerlingen in een veilige leeromgeving houvast en structuur bij de keuzes die zij moeten maken en hij bevordert dat zij zich verder kunnen ontwikkelen.

(Onderwijs in bekwame handen, 2004)

De leerkracht maakt het verschil. Dat weten we vanuit de praktijk en dat komt uit verschillende onderzoeken naar voren (Hattie 2014, Marzano 2010, 2012). Een leerkracht weet als geen ander in te spelen op de onderwijsbehoeften van kinderen. De leerkracht weet feilloos welke aandacht en uitleg een kind nodig heeft en hoe gerealiseerd kan worden dat een kind zich veilig en vertrouwd voelt in zijn leeromgeving. Een veilige leeromgeving is cruciaal om tot leren te komen.

Onderwijs tijdens de coronacrisis

Nu doet door de coronacrisis zich opeens een andere situatie voor. Het onderwijs dat de leerkracht geeft is opeens niet meer een vanzelfsprekendheid. Het is een illusie om te veronderstellen dat de oefenstof die op school wordt aangeboden in een thuissituatie op dezelfde manier wordt aangeboden. Binnen een school zijn er afspraken over doorgaande leerlijnen, de didactische aanpak en op welke pedagogische aspecten zal worden gestuurd. Die kennis en kunde zijn er thuis niet. Begrijpelijk, want de thuissituatie voorziet in andere behoeften van het kind dan de school.

Door de coronapandemie ontstaat er nu een overlap tussen deze twee werelden. Door de sluiting van de scholen is het vanzelfsprekende dagelijkse contact tussen leerkrachten en kinderen ineens weggevallen. Ouders ondersteunen vanuit de thuissituatie noodgedwongen in het verzorgen van onderwijs. En dat heeft impact op de kinderen, de ouders en ook op de leerkracht zelf. In onzekere tijden is het belangrijk om de relatie tussen leerkracht en kind te borgen.

Afstandsonderwijs: houd vast aan je visie

Volg als school ook in deze periode van afstandsonderwijs de visie die binnen de school is afgesproken en handel daar ook naar. Als het welbevinden en de aandacht voor de ontwikkelingen van cognitieve vaardigheden belangrijke onderdelen van de schoolvisie zijn, laat deze dan ook in het afstandsonderwijs terug komen. Dit betekent concreet dat er door de school ook nu wordt ingezet op ondersteuning in het welbevinden van het kind tijdens het maken van de schoolopdrachten thuis. Leerkrachten kunnen daarbij zelf aangeven hoe zij dit vorm willen geven. Dit kan bijvoorbeeld door kinderen een dagverslagje te laten maken, maar ook door op vaste momenten telefonisch contact met de kinderen te hebben.

Houd contact met ouder en kind

Spreek samen af wat de verwachtingen zijn: van de leerkracht, van de ouder, maar zeker ook die van het kind. Communicatie en verbinding zijn cruciaal. Houd contact, zodat eventueel bijgestuurd kan worden en zodat inzichtelijk blijft of de (onderwijs)behoeften van het kind overeenkomstig zijn met het aanbod voor afstandsonderwijs door de school. Houd vooral ook contact om te kijken of vanuit afstandsonderwijs een veilige en vertrouwde leeromgeving kan worden gerealiseerd.

Gebruik thuis en op school dezelfde taal

Zorg dat de didactische visie gewaarborgd blijft. Het inzetten van verschillende (gratis) onderwijsprogramma's komt de consistentie van zowel de methodiek als de didactiek vaak niet ten goede. Hierdoor ontstaat een grote kans op dubbelleren: hetzelfde doel wordt op andere wijze aangeboden. Dit veroorzaakt uiteindelijk eerder verwarring dan dat het bijdraagt aan het leerrendement. Heb je het op school bijvoorbeeld over 'cola-woorden' zorg er dan voor dat deze term ook thuis wordt gebruikt.

Zet materiaal in waarmee het kind vertrouwd is

De omstandigheden thuis zijn anders. Niet ieder kind kan op een rustige werkplek aan de slag en heeft de beschikking over een tablet of een laptop. Dit werkt kansenongelijkheid in de hand. Inventariseer wat kinderen wel en niet thuis tot hun beschikking hebben en speel daar met het aanbod van lesmateriaal op in. Laat kinderen zoveel mogelijk werken met lesmaterialen die ze ook op school gebruiken. Het maakt namelijk voor het kind een groot verschil wanneer het moet lezen in een gekopieerd of digitaal bladerboek in plaats van in het vertrouwde schoolboek. Het gebruik maken van voor het kind vertrouwd onderwijsmateriaal kan de overgang naar afstandsonderwijs versoepelen.

Laat het kind wennen aan thuisonderwijs

Het is aan te raden om thuis eerst oefenstof te herhalen. Zo wennen kinderen en ouders aan afstandsonderwijs én doen ze er succeservaringen mee op. Kinderen kunnen dan laten zien wat ze al beheersen. Ook draagt het bij aan het consolideren en automatiseren van kennis. Ouders maken daarnaast op soepele wijze kennis met de onderwijsmaterialen, zonder dat er direct een groot beroep op hen wordt gedaan in het begeleiden van het kind bij de verwerking van de lesstof. De leerkracht heeft de lesstof immers al eens met het kind behandeld.

Focus op de kernvakken

Richt je in het afstandsonderwijs eerst op de hoofdvakken taal & spelling, rekenen en lezen. Zo creëer je duidelijkheid, focus en rust. Het is bovendien van belang dat deze vaardigheden voldoende worden geautomatiseerd en geconsolideerd zodat kinderen niet terugvallen in niveau.

Kies voor een verkorte route door de lesstof

Maak keuzes binnen de leerlijnen en laat de lessen en opdrachten niet langer dan 15 tot 20 minuten duren. De concentratie en motivatie in een thuissituatie zijn immers anders dan op school. Bied inzicht in de keuzes die zijn gemaakt in het onderwijsaanbod.

Blijf in de lead

Instructie geven vraagt om vakmanschap en daarover beschikt de leerkracht. Zorg ervoor dat de instructie op nieuw aan te bieden lesdoelen door de eigen leerkracht wordt gegeven. Zo blijft de inhoudelijke en didactische kwaliteit gewaarborgd en weet je zeker dat de kinderen de stof op een goede manier aanleren. Bovendien is het voor de kinderen prettig om een vertrouwd gezicht te zien.

De school dicht. Wat betekent dat voor een kind?

Een veilige leeromgeving, in combinatie met een zorgzame leeromgeving, laat de onderwijsprestaties bij de kinderen stijgen.

(Osher et al., 2006)

De school: de veilige leeromgeving

De school draagt voor een groot deel bij aan de ontwikkeling van een kind. De basis voor deze ontwikkeling ligt in de veilige leeromgeving die de school biedt. Door de coronacrisis valt de veiligheid van de school, de klas, de vertrouwdeheid van de juf of meester met de kinderen in de groep opeens weg. Terwijl een kind juist nu zijn of haar houvast zou kunnen hebben aan die veilige schoolomgeving. De wereld van het kind is op dit moment al onzeker en angstig genoeg. Winkels zijn dicht, ouders werken thuis en het kind mag niet zomaar naar buiten. Iedereen heeft het over een virus waarvan je ziek wordt, maar niemand weet wat de oplossing is en hoelang dit gaat duren.

Dit heeft impact op kinderen. Een kleuter is net vier jaar geworden en mag eindelijk naar de basisschool, maar nu opeens niet meer. En gaat het schoolreisje nog wel door? En de eindmusical van groep 8? Ook het feit dat ze niet weten wanneer ze hun klasgenootjes en de meester of juf weer zien heeft diepe impact. Het is aan kinderen moeilijk uit te leggen. Volwassenen hebben immers de antwoorden ook niet.

Het creëren van een veilige leeromgeving.

Het is dus van groot belang om een leeromgeving te creëren waarin kinderen zich veilig en geborgen voelen.

Stimuleer sociale interactie

Zorg dat kinderen sociale contacten kunnen blijven onderhouden. Tussen kinderen onderling, maar ook met bijvoorbeeld de grootouders, ooms, tantes, de burens of de oppas waarmee het kind voorheen veel sociaal contact had. Vanuit het onderwijs kunnen we dit stimuleren door ouders en kinderen handreikingen te bieden om dit vorm en invulling te geven.

Laat vragen en gevoelens vastleggen

Blijf met kinderen in gesprek over de coronacrisis. Kinderen kunnen zelf vaak heel goed aangeven waar ze behoefte aan hebben, maar voor jonge kinderen kan het moeilijk zijn om hun gevoelens te uiten. Laat kinderen hun vragen en gevoelens verwoorden door een tekening te maken, ze op te schrijven of door iedere dag een vlogje te maken. Het kind kan zelf aangeven of en met wie het dit wil delen. Het zorgt er ook voor dat er na deze periode teruggekeken kan worden op deze tijd en hoe deze ervaren is. Laat ouders bij jonge kinderen vastleggen hoe het met het kind ging.

Gebruik hiervoor bijvoorbeeld de overdrachtsschriftjes zoals die in de opvang vaak worden gebruikt. De doelstelling is hetzelfde: elkaar informeren om zo in te kunnen spelen op de behoeften van het kind, maar ook om later te kunnen reflecteren op bepaalde behoeften of gedrag.

Bied structuur

Structuur biedt houvast. Als er veel dingen onzeker zijn, dan geeft ritme en regelmaat, ... rust. Structuur maakt inzichtelijk wat er wanneer van het kind wordt verwacht. Ouders kunnen worden ondersteund met een dag- of weekplanning. Zorg dat ze deze al voor het weekend hebben, zodat zij niet op maandag worden verrast met het aanbod en informatie van de school.

Zet spellen als samenwerkvorm in

Vanuit coöperatieve spelvormen, spellen waarbij je als team moet samenwerken, ontstaat verbinding: samenwerken aan een oplossing. Er zijn verschillende mooie bordspellen, zoals Boomgaard of escapespellen, die hierin voorzien. Het is ook goed mogelijk om hiervoor bijvoorbeeld praatkaartjes in te zetten. En het samen maken van een (leg)puzzel is een activiteit waarin goed coöperatief moet worden samengewerkt.

Ouders en afstandsonderwijs

Ouders of andere wettelijke verantwoordelijken hebben de primaire verantwoordelijkheid voor de zorg, begeleiding en opvoeding van hun kinderen.

(rechten van het kind art. 5)

Toen de scholen moesten sluiten, was de impact daarvan op bijna alle huishoudens direct voelbaar. Opeens was daar de noodzaak om dagelijks les te geven aan de keukentafel. Maar hoe doe je dat? Want ouders zijn in de eerste plaats ouders en geen leerkrachten. Ouders worden door de coronacrisis gedwongen om zelf onderwijs aan te bieden in plaats van dat de kinderen onderwijs krijgen vanuit een schoolsituatie met leerkrachten. Thuisonderwijs zoals dat nu volkomen onverwacht plaatsvindt, is niet te vergelijken met lesgeven zoals dat normaal gebeurt op de scholen. Ouders en leerkracht kunnen er samen voor zorgen dat de impact van de gesloten scholen zo beperkt mogelijk blijft.

Hoe help je ouders met thuis onderwijs geven?

Het is belangrijk om samen met de ouder naar de volgende punten te kijken.

Creëer rust

Regelmaat en ritme is belangrijk tijdens het thuis werken aan de schoolopdrachten. Ook een rustige werkplek is van belang, maar dit zal zeker niet voor ieder huishouden makkelijk te realiseren zijn. Toch is het een van de basiselementen om het afstandsonderwijs te laten slagen.

Stel haalbare doelen

Het is van belang dat ouders geen trainingskamp maken van het afstandsonderwijs. Lessen hoeven niet langer dan 15 tot 20 minuten te duren. Als de stof niet behandeld is binnen deze tijd, is dat helemaal niet erg.

Een terugkoppeling naar de leerkracht dat het moeizaam ging is dan voldoende. Kinderen moeten zich thuis veilig en vertrouwd blijven voelen met de leerstof.

Pas op met ezelsbruggetjes

Voorkom dat ouders handige ezelsbruggetjes en trucjes gaan toepassen. Deze ezelsbruggetjes en trucjes staan mogelijk haaks op de vakdidactiek die op school wordt gebruikt en bij de kinderen bekend en vertrouwd is.

Maak gebruik van de thuissituatie

De thuissituatie biedt ook mogelijkheden, zeker om abstracte onderwerpen inzichtelijk te maken. Laat een kind met stoepkrijt een meter op straat tekenen of een theatertekst via FaceTime met oma oefenen. Laat het bij het tafel dekken tellen of er genoeg messen en vorken liggen. Bakken ouder en kind samen een cake, laat het kind dan het recept lezen, de ingrediënten wegen en de cake eerlijk verdelen.

Kortom, kijk naar de doelen die worden aangeboden. Maak kinderen bewust van het doel dat je samen wilt bereiken en reflecteer daarop. Is het samen gelukt om vier vorken en twee messen op tafel te leggen? Is de cake in driekwartjes verdeeld? Zo werken ouder en kind samen aan de doelen: in de ochtend in het lesboek aangeboden en daarna toegepast in de praktijk. Bijkomend voordeel: het zorgt voor verbinding tussen ouder en kind.

Ondersteuning van Malmberg bij afstandsonderwijs

Alleen ga je sneller, samen kom je verder!

(Keniaans spreekwoord)

Samen met leerkrachten, intern begeleiders, onderwijsadviseurs, kortom onderwijsprofessionals, werkt Malmberg al 135 jaar aan de beste leeroplossingen voor het onderwijs. We maken onze leermiddelen met het doel om leerkrachten te ondersteunen bij het geven van goed onderwijs. We gaan daarbij uit van de klassensituatie. Nu de kinderen thuis zijn, moet het onderwijs anders georganiseerd worden. Hierbij is het ook van belang om kansenongelijkheid tussen kinderen zoveel mogelijk te voorkomen. We vinden het belangrijk dat de leerkracht daarbij het contact met de kinderen blijft onderhouden. Dat is essentieel om te komen tot goed onderwijs. De leerkracht is de professional en weet het best welke ondersteuning het kind nodig heeft om tot leren te komen, ook op afstand.

Samen voor goed afstandsonderwijs

De materialen die we aanbieden zijn erop gericht om de leerkracht hierbij optimaal te ondersteunen. Malmberg ondersteunt leerkrachten in het afstandsonderwijs op zowel pedagogisch als didactisch vlak.

- Pedagogisch: we willen kinderen graag helpen hun eigen gevoel beter te begrijpen. Het is belangrijk dat ze snappen wat er verandert in hun directe omgeving. We geven suggesties, voor in de klas of thuis, om met kinderen in gesprek te gaan over het coronavirus.
- Didactisch: we maken inzichtelijk welke keuzes je in het lesaanbod en de leerlijn van de methode kunt maken, wanneer kinderen langere tijd niet op school zijn.

Lessen sociaal-emotionele ontwikkeling

Uit onze lesmaterialen zijn verschillende teksten geselecteerd die de basis kunnen vormen voor een gesprek tussen ouder en kind. Deze zijn voorzien van tips en handreikingen. Ook staan er suggesties bij voor activiteiten die ouders thuis samen met hun kind kunnen doen. Zo kunnen we samen steun bieden bij de sociaal-emotionele impact die de coronacrisis op een kind heeft.

Compacte lessen voor thuis

We bieden extra activiteiten aan om te wennen aan het afstandsonderwijs. Deze kunnen door de kinderen zelfstandig worden uitgevoerd. Daarnaast

zijn speciaal voor het afstandsonderwijs verkorte lessen van de methodes opgenomen. Het zijn compacte en effectieve lessen van ongeveer 15 tot 20 minuten waardoor kinderen gemotiveerd en betrokken blijven.

Verkorte leerroutes met lesmateriaal voor de hoofdvakken

Om het onderwijs thuis zo goed mogelijk voort te zetten biedt Malmberg leerkrachten middelen waarmee een aanbod voor de hoofdvakken rekenen, taal & spelling en lezen kan worden samengesteld. Het is belangrijk dat de leerkracht daarbij grip houdt op wat de kinderen thuis leren en op welke manier. Per hoofdvak is aangegeven welke stof thuis als verkorte leerroute aangeboden kan worden. Daarbij ligt in de eerste weken van het afstandsonderwijs de focus op herhaling en verdieping van reeds geleerde stof.

Software

De software bij de methoden van Malmberg is opengezet voor thuisgebruik. Ook hier geldt: de leerkracht is leidend. De leerkracht kan per softwarepakket instellen welke thema's en lessen thuis toegankelijk zijn.

Het volgen van kinderen

Malmberg ontwikkelt samen met Bureau ICE instrumenten om de ontwikkeling van kinderen na de periode van afstandsonderwijs in kaart te brengen. Het gaat daarbij zowel om het sociaal-emotioneel welbevinden van het kind als de cognitieve vaardigheden. Hierdoor wordt voor de leerkracht inzichtelijk wat de onderwijsbehoeften van het kind zijn en hoe het onderwijsaanbod hier het best op kan afgestemd.

In deze bijzondere periode moeten we meer dan ooit onze krachten bundelen. Samen komen we er wel!

Bronnen

- Biesta, G.J.J. (2011). De school als toegang tot de wereld: Een pedagogische kijk op goed onderwijs. In R. Klarus & W. Wardekker (eds), Wat is goed onderwijs? Bijdragen uit de pedagogiek (pp. 15-35). Den Haag: Boom Lemma Uitgevers.
- Hattie, J. (2014). Leren zichtbaar maken. Nederlandse vertaling van visible learning for teachers. Bazalt Educatieve Uitgaven.
- Kohnstamm, R (2009). Kleine ontwikkelingspsychologie I. Bohn Stafleu van Loghum.
- Kohnstamm, R (2009). Kleine ontwikkelingspsychologie II. Bohn Stafleu van Loghum.
- Marzano, R. J. (2012). De Kunst en wetenschap van het lesgeven Bazalt, Vlissingen.
- Marzano, R.J., Marzano, J.S. & Pickering, D. (2010). Wat werkt: pedagogisch handelen & klassenmanagement : evidence-based strategieën voor iedere leraar. Bazalt, Vlissingen
- Osher, D., Dwyer, K. & Jimerson, S.R. (2006). Safe, Supportive and Effective Schools. Promoting School Success to Reduce School Violence. In: Jimerson, S.R. & Furlong, M.J. Handbook of School Violence and School Safety. From Research to Practice. Mahwah, Lawrence Erlbaum Associates.
- Scheerens, J. (2008). Een overzichtsstudie naar school-en instructie-effectiviteit. Enschede Universiteit Twente (Synopsis onderzoek)
- Stevens, L. , Bors G.,(2013). Pedagogische tact – Op het goede moment de juiste dingen doen, óók in de ogen van de leerling. Antwerpen/ Apeldoorn: Garant.
- Stichting Beroepskwaliteit Leraren (2004) Onderwijs in bekwame handen. Bekwaamheidseisen voor leraren.
- Verbeeck, K. & Boer, E.de (2013). Eén pedagogische lijn: Pedagogische tact is pedagogische kracht. De Wereld van het Jonge Kind, april, 18-21.

Uitgeverij Malmberg

Bezoekadres

Magistratenlaan 138 · 5223 MB · 's-Hertogenbosch

Postadres

Postbus 233 · 5201 AE · 's-Hertogenbosch

T +31 (0)88 556 8811

malmberg@malmberg.nl · www.malmberg.nl

Tekst en samenstelling:

Arjanne Hoogerman (onderwijskundige)

MALMBERG
a Sanoma company

**Kom
verder**